

ต้นไม้มหาวิทยาลัย

เรื่องนี้ หมายจำเพาะมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ณ ศูนย์ภูมิภาครังสิต ตำบล...

หลังจากมาอยู่มหาวิทยาลัยนี้เกือบ ๔ ปี ได้เห็น
ต้นไม้ขึ้นมากพอสมควร แต่ยังไม่เป็นที่ถูกใจเลย
อาจเนื่องจากคนคุยกับคนปลูก ชอบไปคนและแบบ
ก็เป็นได้ เมื่อปีแรกมาอยู่ที่นี่ เรายังไม่มีต้นไม้
เลย ะยะนั้นถ้ามีการวางแผนผังเสียก่อน บ้านนี้
เราจะได้นาที่ร่มรื่นและสวยงามกว่านี้ ซึ่งใน
เรื่องนี้ผู้บริหารมหาวิทยาลัย และผู้มีอำนาจเกี่ยว
ข้อง น่าจะได้จัดการและปรึกษาผู้มีความชำนาญ
ทางนี้ มากกว่าปล่อยให้ผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับการวางแผน และเกี่ยวกับธรรมชาติ
ของต้นไม้ เลยปล่อยให้ปลูกกันตามใจชอบ
ความจริงกลุ่มอาคาร ได้จัดรูปทรงและจังหวะ
ไว้ดีมาแล้ว การที่จะหาต้นไม้มาปลูกเพื่อเพิ่ม
สง่าราศรีให้ความสวยงาม ความร่มรื่น ควรได้มีการ
วางแผนและอาศัยผู้เชี่ยวชาญ พอๆกับการ
หาสถาปนิกออกแบบกลุ่มอาคาร ศาสตราจารย์
แสงอรุณ รัตกลีกร เขียนในหนังสือศึกษาค้น
ตอนหนึ่งว่า ความไม่กลมกลืน และปราศจาก
ระเบียบของอาคารต่างๆ ในมหาวิทยาลัย จะ
พลาดลงได้อย่างเดียว คือ ใช้ต้นไม้เป็นตัว
เชื่อมประสาน เป็นสิ่งที่เราจะหวัง และเชื่อได้
ในผลของการใช้ต้นไม้เพื่อการนี้ ได้ผลแน่ๆ
เพราะผู้ที่สร้างสรรคต้นไม้คือธรรมชาติซึ่งจะมี
รูปทรงสี ดอกใบ แน่นอนตายตัว (ซึ่งผิดกับ

สมใจ

จิตพิทักษ์

สถาปนิกซึ่งออกแบบตามเหตุผล ความงามของตนเอง แต่ครั้งไปตามกาละ ซึ่งมีอิทธิพลของเงิน คำสั่งของนาย และอื่นๆ บังคับ) เอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเรา จะได้จากต้นไม้ ไม่ใช่ได้จากสถาปัตยกรรม เราน่าจะมองเห็นความสำคัญของการปลูกต้นไม้ ในมหาวิทยาลัยได้บ้างแล้ว เพราะมหาวิทยาลัยนั้นวันจะขยาย มีอาคารเพิ่มขึ้นมากมาย คนก็มีมากขึ้น ยวดยานต่างๆ ก็มากขึ้น เสียงเป็นสิ่งทำลายสมาธิในการศึกษาอย่างยิ่ง การปลูกต้นไม้ นอกจากความสวยงาม ความร่มรื่นแล้ว มีส่วนช่วยลดเสียงลงได้มาก และควรจะเริ่มปลูกตั้งแต่บัดนี้ ปีนี้ เพราะต้นไม้ที่ให้ความร่มรื่นที่สะดวกให้ทรวททรงที่ดี ต้องรอเป็นสิบๆ ปี

อีกหนึ่ง จากการสังเกตต้นไม้ที่ปลูกในบริเวณคณะ เทียนมี ๓-๕ ชนิดคือ สน ศรีตรัง กถินณรงค์ และหูกวาง ซึ่งเรายังขาดการศึกษาธรรมชาติของต้นไม้เหล่านี้อย่างจริงจัง ปลูกลงไปเพราะขึ้นง่ายหนึ่ง และโตเร็วหนึ่ง และอย่างนี้ก็กล่าวไว้ข้างต้นแล้วคือ ขาดการวางแผนที่ดี

ต้นสน เป็นไม้ที่สูงใหญ่ใบเล็ก เมื่อปลูกใกล้ๆ อาคารที่เตี้ยๆ ทำให้อาคารขาดความสวยงาม ตัวอย่างที่เห็นชัดที่สุดคือ ศึกษาศาสตร์ ซึ่งชั้นแนบจนมองเกือบไม่เห็นตัวตึก ซึ่งอีกสัก ๑๐-๒๐ ปี ถ้าไม้ชนิดนี้มีการตัดทอนลง สนเหล่านี้จะสูงกว่าตึกขึ้นไปสัก ๒-๓ เท่า ประกอบกับต้นคอสร้าง มีใบเฉพาะตอนบน ตอนนั้นจะดูไม่งามเลย และอีกอย่างหนึ่งไม้ต้นไม่ได้ให้ร่มเงาและบังกันลมได้มากมายนัก

หูกวาง ก็ไม่เหมาะที่จะปลูก แม้ว่าจะปลูกง่ายโตเร็วก็จริง แต่ไม่ให้ความหมายและความชื่นบานอะไรมากมายนัก เมื่อใบร่วงก็ต้องคอยเก็บ คอยทำความสะอาดอยู่เสมอ เมื่อต้นโตมากขึ้น ก็ไม่ให้รูปทรงที่งดงามมากนัก

ศรีตรัง แม้เป็นไม้ที่มีความหมายสำหรับเราก็จริง แต่ธรรมชาติไม่ชินดินไม่ชอบดินเค็ม ดินเปรี้ยว เป็นไม้ที่ชอบขึ้นตามป่าเขา ดินเหนือน้ำท่วมไม่ถึง พูดังรูปทรงก็ไม่อาจเชื่อมประสานอาคารต่างๆ ให้มีลักษณะก่อให้เกิดบรรยากาศที่ร่มรื่นได้

กถินณรงค์ เป็นไม้ใหญ่แตกพุ่มและเติบโตเร็วมาก ออกดอกเป็นช่อรวมแต่ละปล้อง ดูเป็นแห่งกลมๆ ยาวประมาณ ๕-๑๐ ซม. มีดอกสีเหลืองสดกลิ่นหอม ต้นไม้ชนิดนี้เดิมอยู่ในทวีปออสเตรเลีย ชุนณรงค์ ชวนกิจ เป็นผู้ส่งเข้ามาในประเทศไทย ต้นไม้ชนิดนี้ได้ชื่อเป็นภาษาไทยว่า กถินณรงค์ กถินณรงค์ก็ไม่เหมาะที่จะให้ความร่มรื่น รื่นรมย์แบบสวนป่าไค้ (อย่างสวนสนหลังแฟลตอาจารย์) เมื่อปลูกชานาน

กับต้นสน ทำให้ขาดสมดุล ไปอย่างฉับพลัน บริเวณรอบหอประชุม ทางคานหน้ามีสน ทางคานข้าง และหลังมีกดินณรงค์ ตรงข้ามหน้าตึกวิทยาศาสตร์ มีกดินณรงค์ คานหลังมีต้นสน ยิ่งทำให้ขาดสมดุล ในแง่ลึกส่วนอย่างมาก

สิ่งที่ใคร่ตั้งข้อสังเกตคือ กลางสนามซึ่งควรเป็นบริเวณโล่ง กลับมีต้นไม้ ที่สังเกตเห็นชัดที่สุด คือ คานข้างหอประชุมและสนามหญ้าหลังอาคารเรียน ๑ ถ้าปลูกต้นไม้เป็นแนวคานแนวถนน เพื่อให้ ความร่มรื่นแล้ว ควรอย่างยิ่งที่จะรักษาความงามของสนาม โดยมีบริเวณโล่ง เพื่อความสมดุลย์ และ ความสวยงามของสัดส่วนต่างๆ

ในที่นี้ใคร่จะท้วงติงเกี่ยวกับการทำทางเดิน ระหว่างตึกอำนวยการกับตึกเรียน ๑ ซึ่งไม่เป็นการเหมาะสมอย่างยิ่ง ในการที่จะจัดวางแผนผัง ความจริงเพียงอ้อมมาเดินบนตึกวิทยาศาสตร์ ก็ไม่เป็นการเสีย เวลาเท่าไรนัก และอีกประการหนึ่งแม้จะมีรอยทางเดินก็ไม่เป็นไร เพราะฝนดินและ หญ้าก็ขึ้นเหมือน เค็ม การที่เอาวัตถุซีเมนต์มาวางเป็นทางเดิน ทำให้สนามขาดความสวยงาม มากกว่าคานึงเพียง ประโยชน์ใช้สอยอย่างเดียว

มีผู้ท้วงติงต้นไม้ที่ปลูกนั้น ควรจะเป็นต้นไม้ชนิดใด ใคร่ขอเสนอว่าควรเป็น

- ๑ ไม้พุ่มเมืองที่ขึ้นได้ทั่วไป ทนฝน แดด สภาพดิน
- ๒ มีทรงพุ่มที่ให้ ความร่มรื่น ให้เอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยได้ตามสมควร
- ๓ สามารถที่จะเชื่อมโยงตึกต่างๆ ก่อให้เกิดสุนทรียภาพ และบรรยากาศที่สดชื่นแจ่มใส
- ๔ ไม้ควรใช้ไม้หลายชนิดคละกัน ควรคำนึงถึงสัดส่วน ความสมดุลย์ กระสวนแบบ รวมทั้งคานึง ในแง่วิชาการคานวางแผนผังด้วย
- ๕ ถ้าเป็นไปได้ ไม้ที่มีดอกหอมก่อให้เกิดอารมณ์และอิริยาบถ และความเป็นไทยๆ ก็จะมีมาก

ไม้ที่ใคร่เสนอในที่นี้คือ ประดู่ ซึ่งใคร่จะขอยืมคำของศาสตราจารย์อรุณมากล่าวอีกครั้งว่า ประดู่ถ้าจะให้ พรรณความงามของไม้ชนิดนี้จะเสียเวลามาก เนื้อไม้มาก ขอให้ผู้อ่านใช้จินตนาการดูว่างามสัก เพียงใด ในร่มเงาของประดู่ใหญ่ สถานที่บริเวณนั้นจะเป็นประดู่จวนอันร่มรื่น ซึ่งเราจะได้ไปใช้ ในเวลาอันร้อนสลดและเขี้ยวขจี และเมื่อประดู่บานสะพรั่ง บรรยากาศบริเวณนี้จะเกิดความงาม เป็นพิเศษขึ้น ด้วยกลิ่นหอมและเสียงของผึ้ง

อีกอย่างหนึ่งคือราชพฤกษ์ ซึ่งเป็นไม้ใหญ่ทรงพุ่ม พอดีกับประตู ออกดอกสีชมพูสด เกสรตัวผู้ สีเหลือง บ้านเต็มคันและทนทานแรมเดือน กลิ่นหอมพอใช้ ออกดอกสะพรั่งในเดือน พฤษภาคม - กรกฎาคม (คู่ได้ในบริเวณโรงเรียนการช่างชาย)

สำหรับบริเวณถนนหน้ามหาวิทยาลัย ถ้าปลูกมะขามหรือก้ามปูเป็นแนวตามแนวถนน จากประตูถึงประตู โดยปลูกทั้งสองฟากถนนทั้งสองแถว บริเวณดังกล่าวก็จะได้รับบริเวณโล่งอีกมาก มะขามและก้ามปูคงขึ้นได้ดี เพราะถัดจากรั้วมหาวิทยาลัยทางทิศตะวันออกจะพบมะขามและก้ามปูอยู่ทั่วไป เลยตั้งสมมติฐานไว้ก่อนว่า ดินอากาศคงปลูกต้นไม้สองอย่างนั้น สำหรับมะขามนั้นคงไม่มีใครปฏิเสธว่าไม่มีความงาม หากคนที่ไม่เคยไปสนามหลวงค่อยว่ากัน และอีกประการหนึ่งมะขามเป็นไม้ที่ทนทานมาก หยั่งรากลึก สามารถทนแดดฝน ค้านลมได้ร่วมเป็นสิบ ๆ ปี ก้ามปูก็เช่นเดียวกัน ในแง่ของความร่มรื่น และให้ความสดชื่นเขียวชอุ่มตลอดปี

นอกจากมีอินทนิล และต้นตำเสา ซึ่งมีดอกหอมและทรงพุ่มทิ้งามมาก ใครเสนอให้นำมาพิจารณาด้วย ปัญหาว่าใครจะทำ ในเรื่องนี้ได้เกริ่นไว้แต่ก่อนแล้วว่า ผู้บริหารมหาวิทยาลัยน่าจะรับผิดชอบร่วมกัน จัดตั้งกรรมการปรับปรุงบริเวณมหาวิทยาลัย จัดสรรงบประมาณ และปรึกษาผู้ที่เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทางสถาปัตยกรรมและทางธรรมชาติ รวมทั้งการจัดวางแผนผังบริเวณ วางแผนงานสำหรับคนที่ จะระวางรักษา และจัดการ เพาะ ชำ ปลูก ควรเป็นผู้มีความรู้ตามสมควร และประการสำคัญคือ ให้เป็นไปตามแผนที่คณะกรรมการได้วางไว้ และผู้ทำหน้าที่นั้นควรมีหน้าที่จำเพาะ ไม่ใช่ว่าการโรงคนไหนว่างก็เรียกมาใช้ได้ตามแต่โอกาส หรือใครชอบใจจะปลูกอะไรที่ไหนก็ใส่ลงตามชอบใจ ซึ่งผิดหลักการวางแผนที่ดี

มหาวิทยาลัยต้องลงทุนบ้างตามสมควร เพื่อที่จะได้บริเวณที่ร่มรื่นและบรรยากาศที่ดี เป็นการเสริมสร้างบุคลิกภาพ และเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยอีกทางหนึ่ง ซึ่งการนี้จะต้องอาศัยเวลาและความอดทน ต้นไม้ที่เติบโตเต็มที่จะสง่าและให้ร่มเงาแก่บริเวณ ดอกไม้ที่บ้านสะพรั่ง กลิ่นที่หอมระเหยอบอวล จะช่วยให้ลืมความเหนื่อยยาก และเมื่อออกไปแล้วก็อยากจะมาเยือนอีก

ดังนั้นจึงควรวางแผนปลูกเสียตั้งแต่วันนี้ก่อนที่จะสายเกินไป.